

HJÆLPEMIDDEL 8

Nirha Efendić – overlevende fra Srebrenica-massakren, Bosnien

"Jeg var 15 år, da folkedrabet fandt sted. Da de serbiske styrker nærmede sig Srebrenica, løb vi i dækning i Potočari. FN-basen var helt fuld, så vi gemte os i en nærliggende fabriksbygning. Min far og min bror flygtede videre for at slutte sig til kolonnen, men de nåede aldrig frem til de andre mænd, som allerede var taget af sted. Jeg fik at vide, at de blev taget til fange af de serbiske styrker i bakkerne omkring Srebrenica.

I mellemtiden blev min mor og jeg i tre dage i den tomme fabriksbygning sammen med tusinder af andre kvinder og børn. Vi havde ingen mad og ingen vand. På fjerdedagen satte de serbiske styrker os på busser og lastbiler, som kørte i retning af det befriede område. Rejsen, som normalt tager højst en time, tog fire forfærdelige timer på grund af det store antal kvinder og børn, som skulle transporteres.

Jeg var helt udmattet, havde høj feber og var ikke i stand til at registrere, hvad der skete omkring mig. Da vi ankom til det befriede område, kan jeg dog tydeligt huske, at jeg hørte skrig nede fra floden. Men jeg vendte mig ikke om, for at se hvad der skete. Jeg ville bare blive ved med at gå, væk fra dette kaos og væk fra stanken af død, som hang tungt i luften. Jeg kan stadig høre lyden af de skrig.

En måned senere hørte vi om min far. Han havde været tilbageholdt i en hangar i Kravica sammen med flere andre mænd og var derefter blevet henrettet. Hans lig blev identificeret i en massegrav i Srebrenica i 2002, og vi begravede ham i 2004. For fire år siden hørte vi om min bror. De fandt kun 25 % af hans lig i en anden massegrav. Han blev slået ihjel i Zvornik kun 19 dage før sin 20-års fødselsdag.

Da krigen var ovre, var jeg virkelig blevet voksen. Min familie var skåret midt over, min far og min bror var blevet revet væk fra os på den mest grusomme måde. Alligevel vidste jeg, at livet måtte fortsætte. Min mor indskrev mig på en skole i Zagreb i Kroatien, og hun rejste selv til Tyskland som flygtning.

Efter gymnasiet vendte jeg tilbage til Bosnien sammen med min mor. Vi lejede en lejlighed i Sarajevo, indtil jeg var færdig med min uddannelse. Derefter flyttede min mor tilbage til Srebrenica. Jeg vidste, at hun engang ville vende tilbage. Hun tror på retfærdigheden, og hun ville kæmpe for det, som var og er hendes retmæssige ejendom – hendes hjem. Så jeg kæmpede indædt på hendes side. Men jeg valgte at leve mit eget liv i Sarajevo. Jeg blev gift, fik børn og forsøgte at leve mit liv, men krigen og især folkedrabet plager mig stadig. Sådant en oplevelse mærker dig på en måde, som ikke kan beskrives med ord. Jeg tager tilbage til Srebrenica, så ofte jeg kan. Ikke kun på grund af min mor, men også for min egen skyld – for at finde en slags ro i de erindringer, som er blevet brændemærket af kaos, blodsudgydelse og gru.

Jeg håber, at mine tre børn bliver kærlige, tolerante mennesker. Jeg vil lære dem, at de altid skal være klar over, hvad der foregår omkring dem, og at de skal træffe nogle fornuftige valg. Jeg vil fortælle dem om min fortid, så de kommer til at kende deres historie. Men indtil videre ønsker jeg blot, at de kan leve en lykkelig, bekymringsløs barndom, hvor de føler sig sikre og beskyttede i deres eget hjem."

Kilde: [Remembering Srebrenica](#)

At skrive min historie som overlevende fra folkedrabet i Rwanda om, Nina Iliza

"Det er snart april igen.

Mine Facebook-nyheder bliver snart oversvømmet af folk, som ændrer deres profilbillede til billeder af det rwandiske mindesmærke – et enkelt levende lys – og opdaterer deres status med ordene "vi glemmer aldrig". For mange mennesker er april den måned, hvor man erindrer folkedrabet i Rwanda; i april mindes man dem, der mistede livet. For mig er april bare endnu en måned, hvor jeg prøver at leve videre uden hele tiden at skulle huske folkedrabet. Gennem hele april måned bliver jeg konstant mindet om de begivenheder, som jeg allerhelst bare vil glemme.

Min mor blev slået ihjel i 1994. Jeg stod ved hendes side, da hun med begge arme udstrakt mod mig tryglede soldaterne om at skåne sit liv. Hun ville vise, at jeg tilhørte hende, og at de skulle vise hende nåde for min skyld. Det er nu tyve år siden, og dette øjeblik er den mest levende erindring, jeg har om min mor. Tyve år senere har jeg stadig svært ved at acceptere realiteterne. Hver gang jeg tvinger mig selv til at tænke på det, bliver jeg til den lille pige, som bliver skubbet væk fra sin tryglende mor. I april gik der så meget tabt – min bror blev dræbt den samme dag som min mor, min bedstefar og andre familiemedlemmer blev også ofre. Så når jeg hører ordene "vi glemmer aldrig", tænker jeg: "hvordan skulle jeg kunne glemme det?"

Jeg har altid følt, at april måned er den måned, hvor folk husker og viser medfølelse med det, som jeg oplever gennem hele året. I løbet af den næste måned hører du mere om film som *Hotel Rwanda* og *Sometimes in April*. Rwanda bliver oftere googlet, og i 30 dage er der flere, som snakker om de tusind bakkers land. Jeg misunder dem, som kan deltage i mindehøjtidelighederne for folkedrabet i blot 30 dage – dem som skal mindes om, at "vi aldrig glemmer". Jeg er misundelig på folk, som er nødt til at læse bøger og studere, hvad der skete dengang. Jeg misunder dem, der i de resterende 11 måneder af året ikke konstant bliver mindet om folkedrabet. Det er tyve år siden, og jeg synes

HUSET FOR EUROPÆISK HISTORIE

stadig, at det er svært at deltage i en mindehøjtidelighed, og jeg finder det fuldkommen meningsløst at poste eller sige frasen "vi glemmer aldrig", fordi det er så smertefuldt at huske.

Men jeg har lært, at erkendelsen af sandheden er det første skridt på vejen til at acceptere den. Jeg er ikke kommet nogen vegne ved gennem de sidste tyve år at holde min lidelse skjult. Jeg må ikke lade min fortids smerte blive til min fremtids smerte. Det var absolut nødvendigt at finde en måde at genskrive min historie på, så mit jeg kunne begynde at heles. Derfor besluttede jeg at skrive om tabet af min mor som opdagelsen af håbet for mig selv og mit land (...)"

Kilde: [Nina Iliza, Huffington Post, 23.03.2014](#)

